

Polku, viidakko vai Afrikan tähti? Digiohjauksen yhteiskehittä- mistä ja oppimismuotoilua

Verkkopohjainen opetus ja ohjaus on väistämättä arkeamme, eikä ainoastaan pitkien välimatkojen vaan niiden joustavuuden ja valinnanvapauden, viimeiseksi koronavirusen vuoksi. Digiohjaus muodostaa osan laajempaa oppimisen digitaalista ekosysteemiä. Oppimisen ekosysteemin käsitettä ovat avanneet muun muassa Virolainen ym. (2019) Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa julkaistussa pääkirjoituksessa. Se, minkälaista toiminta tässä monimutkaisessa ja organisisessa kokonaisuudessa on, edellyttää toimijoiden kehittämissyhteistyötä, jota voidaan kutsua myös oppimismuotoiluksi. Tässä artikkelissa käsitellään verkkovälinein tapahtuvan digiohjauksen mahdollisuuksia ja haasteita. Miten toteuttaa verkko-ohjausta osana eheää ja osallistavaa oppimisprosessia? Miten vuorovaikutus ja yhteistoiminnallisuus verkkovälinein mahdollistuu?

Oppimisen polusta puhutaan usein, niin myös EPPA-hankkeessa. Polku voi kuitenkin olla täynnä risteyskiviä, kantoja ja kuoppia. Useista syistä johtuen, opiskelu ja opetus voi näyttäytyä oppijalle ristiriitaisten tavoitteiden, vaatimusten, odotuksien ja oletuksien sekä alati toisistaan eroavien opiskelumenetelmien ja -välineiden viidakkona. Vauhdilla muuttuvan yhteiskuntamme asettamat paineet opiskelua, opetusta ja ohjausta kohtaan, muun muassa taloudellisten ja sosiaalisten mittareiden kautta mitattuna, on kovaa. Aiempaa heterogeenisemmät opiskelijat edellyttävät yhä yksilöidämpää ohjausta ja tukea, jotta yhteiskunnalliset tavoitteet täyttyvät. Ei ihme, jos toimijat kokevat välillä pelaavansa Afrikan tähteä.

Teknologian mahdollistaessa entistä monimuotoisemmat ratkaisut, eheän toimintakokonaisuuden merkitys opetus-opiskelu -oppimisprosessissa korostuu. Neuvot hyvästä ennakkosuunnittelusta kariutuvat yllättäviin tilanteisiin ja tarpeisiin, joissa ennakointia ei ole tehty tai sitä ei olisi voinutkaan tehdä. Tästä huolimatta, yhtenäisyyttä, tasalaatuisuutta ja toimivuutta voidaan kuitenkin ylläpitää digitietojen, -taitojen ja asenteiden jatkuvalla kehittämisellä. Opettajien ja oppijoiden digiosaamisen varmistaminen on tärkeää kaikilla kouluasteilla aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Uusissa oppimistilanteissa emme saa olettaa diginatiivien osaavan

vaan varmistaa esimerkiksi perehdytyksin, että käytetyt menetelmät ja välineet eivät muodostu kenenkään oppimisen esteeksi.

YHTEISKEHITTÄMINEN – KUMPPANUUTTA JA OPPIMISMUOTOILUA

Digitaalisen ekosysteemin käsitteen määrittelyssä on useita eri näkökulmia. Ekosysteemin muotoilulla voidaan vaikuttaa siihen millaista toimintaa se tuottaa. On tärkeää pohtia erilaisia valintoja ja ratkaisuja ja sitä, mitä tavoitellaan (Virolainen ym., 2019). Kokonaisvaltainen, toiminnan ennakoiva suunnittelu on avainasemassa. Tämä ei ole mahdollista yksin vaan edellyttää opiskelijoiden, opettajien ja oppimista tukevien tukipalveluiden vuoropuhelua avoimessa kumppanuuden hengessä. Tätä vuoropuhelua voidaan edistää johtamisen avulla ja organisaation toimintakulttuuriin kohdennettavilla muutospyrkimyksillä. Iso vastuu yhteistoiminnan toteutumisesta on kuitenkin jokaisella yksilöllä itsellään.

Etäratkaisut tulisi nähdä mahdollisuutena. Valintaa tulee miettiä huolella kaikkien osapuolten näkökulmasta. Tulee hyväksyä myös se, että ratkaisut vaihtelevat oppimistilanteittain ja opiskelijaryhmittäin. Mikäli etätoteutuksessa ei tunnisteta sen tarjoamia mahdollisuuksia, voi paras ratkaisu ollakin se, että opetus- ja ohjaus toteutetaan ilman verkkovälineitä tai sovelluksia. Valintoihin vaikuttaa myös opettajan tai ohjaajan oma arvio sen hetkisistä digitaidoistaan.

Etä- ja verkko-opetuksen ja ohjauksen osaaminen ei ole loikka vaan ennen kaikkea liikkeessä pysymistä, pieniä askelia. Liikkeessä pysyy parhaiten käyttämällä digivälineitä arjessa, niin työssä kuin vapaa-aikana. Tätä kautta työvälineiden käyttöön syntyy rutiinia ja kyky ottaa uusia välineitä käyttöön kehittyy. Kokeilemalla ja tutustumalla laitteisiin, järjestelmiin ja ohjelmistoihin ymmärrys ratkaisujen suunnittelussa kasvaa. Yhteissuunnittelu toisten opettajien, ohjaajien sekä opiskelijoiden ja työelämän asiantuntijoiden kanssa on sujuvampaa, kun osapuolet tunnistavat verkkopohjaisessa toiminnassa mahdollisuuksia ja eri toimijoiden olemassa olevan osaamistason. Yksilön näkökulmasta kaikkea ei tarvitsekaan hallita. Yhdessä toisia kunnioittaen ja kuunnellen syntyy entistä toimivampia ja mielekkäämpiä ratkaisuja. Digiohjaukseen on toteutettu kehittämishankkeita, joissa koottu osaaminen on erittäin arvokasta kaikille käytännön toimijoille. Esimerkiksi kansallisessa eAMK-hankkeessa on tehty ja kuvattu digiohjaukspolkua ja ohjauksen sovelluskokeiluja. Näihin voit tutustua osoitteessa <https://www.eamk.fi/fi/digipedagogiikka/sovelluskokeilu/>. Hankkeessa on määritelty myös digiohjauksen laatukriteerit, jotka toimivat apuna kehittämistyössä ja itsearvioinnissa. Digiohjauksen laatukriteerit, niihin liittyvät huoneentaulut ja itsearviointityökalu löytyvät osoitteesta <https://www.eamk.fi/fi/digipedagogiikka/digiohjaukspolku/digiohjauksen-laatukriteerit/>. Toisena kehittämishankkeena on syytä mainita Digiohjausta kaikille!, jonka blogi tarjoaa lisää käytännön toteutuskuvauksia erilaisista ohjausratkaisuista. Blogi löytyy osoitteesta <https://digiohjaustakaikille.blogspot.com/>.

Oppimismuotoilun käsite ei ole toimintatapana tai toimialana täysin vakiintunut. Sitä kuitenkin leimaa käyttäjälähtöisyys tai oppijakeskeisyys, iteratiivinen luonne ja

kehityssyklit, yhteiskehittäminen ja prosessiluontoisuus. Ennalta määritellyn oppisällön sijaan tavoitellaan laadukasta prosessia. (Wikipedia, Oppimismuotoilu). Yhtä ainoaa ja varmasti toimivaa ohjausratkaisua ei ole. Ilman syklisesti eteneviä kokeiluja ei ole olemassa edes mahdollisia ratkaisuja. Yhteinen oppimismuotoilu on tapa yhdistää digiohjauksen osaamista ja kokemuksia sekä kehittää erityisesti ohjausprosessin kokonaisuutta. Opettajien yhteisen työskentelyn lisäksi on oppimismuotoilussa huomioitava ekosysteemin kokonaisuus. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kokeiluihin ja kehittämistyöhön kannattaa osallistaa loppukäyttäjien lisäksi kaikki oppijan osaamisen eteen työskentelevät osapuolet, unohtamatta tukipalveluita kuten opiskelijapalveluita, etä- ja verkko-oppimisen tukipalveluita, it-palveluita, kirjastoa sekä hyvinvointi- ja liikuntapalveluita. Lopuksi, miten meni? Hyvin tai huonosti, kaikesta tapahtuneesta kannattaa ottaa avoimesti palaute vastaan ja tehdä uusia kokeiluita.

Digiohjauksen vinkit

- pidä digitaalisen liikkeenä käyttämällä digivälineitä arjessa
- näe etäratkaisu mahdollisuutena ja tunnista olemassa oleva osaaminen
- emme opi yksin, suunnittele ja muotoile myös ohjaustoiminta yhdessä.

LÄHTEET

Digiohjausta kaikille! -hankkeen blogi <https://digiohjaustakaikille.blogspot.com/>. [luettu 1.6.2020]

eAMK-hanke, Digiohjauksen laatukriteerit. <https://www.eamk.fi/fi/digipedagogiikka/digiohjauspolku/digiohjauksen-laatukriteerit/> [luettu 1.6.2020]

eAMK-hanke, Digiohjauksen sovelluskokeilut. <https://www.eamk.fi/fi/digipedagogiikka/sovelluskokeilu/>. [luettu 1.6.2020]

Virolainen, M., Heikkinen, H., Siklander, P., & Laitinen-Väänänen, S. 2019. Mitä ovat oppimisen ekosysteemit? Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 21(4), 4–25. <https://akakk.fi/wp-content/uploads/Aikakauskirja-4.19-A-Paakirjoitus.pdf>.

<https://www.eamk.fi/fi/digipolytys/digitaalisessa-oppimisen-ekosysteemissa-online-kaikki-oppimisen-kulmakivet-ja-uudet-trendit/>. [luettu 1.6.2020]

Wikipedia, Oppimismuotoilu <https://fi.wikipedia.org/wiki/Oppimismuotoilu>. [luettu 1.6.2020]